

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

Eulàlia Sau Baiget

eulalia.sau@xij.gencat.cat

Xarxa de Biblioteques Judicials de Catalunya

Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya

LES BIBLIOTEQUES ESPECIALITZADES A CATALUNYA (2014-2015)

LAS BIBLIOTECAS ESPECIALIZADAS EN CATALUÑA (2014-2015)

SPECIAL LIBRARIES IN CATALONIA (2014-2015)

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

Com a introducció s'analitzen molt breument definicions i classificacions de les biblioteques especialitzades que fan entitats, estadístiques i directoris, i es conclou que, vistos els criteris i formes de recollida divergents i la diversitat que presenten les mateixes biblioteques, es fa difícil obtenir una visió unitària i/o ajustada del sector, atesa la gran diversitat que presenta en la realitat. S'aporten algunes dades generals en forma de gràfics sobre les biblioteques especialitzades a Catalunya i es comenta breument la situació general d'invisibilitat i de manca d'actuacions institucionals globals respecte d'aquest sector de biblioteques i la seva integració relativa en el Sistema Bibliotecari de Catalunya, malgrat que suposen aproximadament el 40 % de les biblioteques de Catalunya. Finalment es revisen les actuacions d'algunes biblioteques especialitzades de Catalunya durant els anys 2014-2015, principalment pel que fa a activitats institucionals i/o de cooperació, i es constata l'activitat per tipologies i/o especialitats de les biblioteques, activitat que és exponent de la vitalitat i vocació de les biblioteques especialitzades.

Como introducción se analizan muy brevemente definiciones y clasificaciones de las bibliotecas especializadas que hacen entidades, estadísticas y directorios, concluyendo, vistos los divergentes criterios y formas de recogida y la diversidad que presentan las mismas bibliotecas, que se hace difícil obtener una visión unitaria y / o ajustada del sector, dada la gran diversidad que éste presenta en la realidad. Se aportan algunos datos generales en forma de gráficos sobre las bibliotecas especializadas en Cataluña y se comenta brevemente la situación general de invisibilidad y de falta de actuaciones institucionales globales respecto a este sector de bibliotecas y su relativa integración en el Sistema Bibliotecario de Cataluña, a pesar suponen aproximadamente el 40 % de las bibliotecas de Cataluña. Finalmente se hace una revisión de actuaciones de algunas bibliotecas especializadas de Cataluña durante los años 2014-2015, principalmente en cuanto a actividades institucionales y / o de cooperación, constatando la actividad por tipologías y / o especialidades de las bibliotecas, actividad que es exponente de la vitalidad y vocación de las bibliotecas especializadas.

The article briefly reviews how organizations, statistics services and directories define and classify special libraries, arguing that the differences in their classification criteria and retrieval methods as well as the diversity of the libraries themselves make it difficult to obtain a clear overall picture of the sector. The article then offers some general figures on special libraries in Catalonia and observes the general absence of institutional initiatives that might promote these centres and integrate them in the Catalan Library System, despite the fact that some 40% of the country's libraries are special libraries. Finally, the paper examines the activities carried out by some Catalan special libraries during the period 2014-2015, focusing on institutional initiatives and cooperative projects involving different organizations, considered by centre type and speciality and reflecting the vitality and vocation that characterize such libraries in Catalonia.

PARAULES CLAU

Biblioteques especialitzades, Biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya (BEG), Biblioteques de salut, Biblioteques parlamentàries, Biblioteques judicials

PALABRAS CLAVE

Bibliotecas especializadas, Bibliotecas especializadas de la Generalidad de Cataluña (BEG), Bibliotecas de salud, Bibliotecas parlamentarias, Bibliotecas judiciales

KEYWORDS

Special libraries, Special libraries of the Government of Catalonia, Health sciences libraries, Government libraries

REBUT 25-8-2016 / ACCEPTAT 19-9-2016

1 PRESENTACIÓ

Com que és la primera vegada que les biblioteques especialitzades entren en aquest anuari, hem considerat convenient revisar les definicions de *biblioteca especialitzada*, fer una ullada a les dades numèriques i a l'estat del sector en general a Catalunya, per, a continuació, passar a veure què han fet les biblioteques especialitzades de Catalunya en el bienni 2014-2015.

2 DEFINICIIONS I CLASSIFICACIONS DE BIBLIOTECA ESPECIALITZADA I DADES QUE SE N'OBTENEN

2.1 Norma ISO 2789 (2014)

La [Norma ISO 2789](#) (en endavant la Norma) defineix la biblioteca especialitzada com una «biblioteca independent (sic) que abasta una disciplina o camp concret del coneixement o un interès local o regional especial. El terme inclou biblioteques que principalment atenen una categoria concreta d'usuaris o que es dediquen especialment a un format concret de document o biblioteques patrocinades per organitzacions per posar-les al servei dels seus objectius laborals».

La Norma proposa com a grups per classificar les biblioteques especialitzades: biblioteca governamental, biblioteca de serveis sanitaris (de medicina), biblioteca d'institucions i associacions professionals i científiques, biblioteca del sector industrial i comercial, biblioteca de mitjans de comunicació, biblioteca regional i altra biblioteca especial (per exemple, d'organitzacions de voluntariat, de museus, d'institucions religioses...).

2.2 IDESCAT i INE

L'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT en endavant) defineix *les biblioteques especialitzades* com aquelles «que depenen d'una associació, servei oficial, centre d'investigació, societat erudita, associació professional, institució cultural, cambra de comerç, museu o qualsevol altre organisme, i pertanyen majoritàriament a una disciplina o branca particular. Poden proporcionar documentació o servei a totes les persones que ho demanin o estar essencialment destinades a respondre a les necessitats d'informació d'un tipus especialitzat d'usuari».

(<http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/catalogue/pdfdocs/eb2004.pdf>, p. 24).

L'IDESCAT, a l'hora de recollir les dades de l'estadística de biblioteques, indica en la seva web que segueix la classificació de la UNESCO i de la Norma ISO 2789, però en la classificació que fa de les especialitzades eleva a categoria les biblioteques d'institucions religioses i les d'arxius i museus (que la Norma contempla com «altra biblioteca especial»); divideix la categoria «d'institucions i associacions professionals i científiques» de la Norma en dues: «De centres de recerca» i «D'associacions i col·legis professionals»; obvia les categories de la Norma de «biblioteca regional» i «biblioteca de mitjans de comunicació», i divideix les «biblioteques governamentals» de la Norma en els grups «De l'Administració» i «De departaments de la Generalitat».

Tot i preveure algunes categories més que la Norma, el conjunt queda encara poc detallat: l'apartat «Altres d'especialitzades» amb 89 biblioteques (un 27 % del total), resulta una

La Norma ISO 2789 defineix la biblioteca especialitzada com una «biblioteca independent (sic) que abasta una disciplina o camp concret del coneixement o un interès local o regional especial»

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

zona de «varia» al nostre criteri massa àmplia. També es podria subdividir la categoria «D'arxius i de museus» i fins i tot la «De departaments de la Generalitat», que amb 91 biblioteques engloba casuístiques molt diverses.

IDESCAT 2014. Biblioteques especialitzades a Catalunya (total 326) (amb 365 punts de servei)

D'institucions religioses	De l'Administració	De departaments de la Generalitat	De centres de recerca	D'associacions i col·legis professionals	D'empreses o firmes comercials	D'arxius i museus	De centres sanitaris	Altres d'especialitzades
17	15	91	9	22	10	55	18	89

INE 2014. Biblioteques especialitzades a Catalunya (total 333)

De instituciones religiosas	De la Administración	De centros de investigación	De asociaciones y colegios profesionales	De empresas o firmas comerciales	De archivos y museos	De centros sanitarios	Otras bibliotecas especializadas
17	16	9	22	10	55	18	186

L'IDESCAT aporta les dades recollides a l'Institut Nacional d'Estadística (en endavant INE) que, de fet, és el qui estableix la classificació a seguir per a la recollida estadística. Les dades de l'INE de 2014 referides a Catalunya aporten un total de 333 biblioteques especialitzades enfront a les 326 de l'IDESCAT, sense aclarir el perquè de la diferència.

Les dades numèriques resulten força paral·leles, excepte en el bloc de biblioteques «De departaments de la Generalitat», que, pel que sembla, és afegit per l'INE, sense massa més, a l'apartat «Otras bibliotecas especializadas», amb la qual cosa queda incrementat el nombre de biblioteques especialitzades «no identificades» a Catalunya a 186 biblioteques (el 55 % del total).

Les agrupacions de les biblioteques especialitzades ens haurien de permetre saber més sobre la composició del sector, però ens trobem amb algunes categories que resulten molt àmplies i també amb el fet que un 27 % de les biblioteques (dades de l'IDESCAT) no té una agrupació adient i queda etiquetada en el bloc «Altres d'especialitzades» sense més detalls, percentatge que en l'INE augmenta al 55 %.

2.3 Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas

La Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas (CTCBE en endavant) del Consejo de Cooperación Bibliotecaria (CCB), òrgan col·legiat interadministratiu que depèn del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte i que des de l'any 2008 canalitza la cooperació bibliotecària entre les administracions públiques, amplia i actualitza la definició de *biblioteca especialitzada* de la Norma (les negretes que segueixen són nostres) dient que és la biblioteca o centre de documentació que depèn d'una institució, **pública o privada**, els fons de la qual tracten d'un tema específic, o grup de temes afins, i que **té com a objectiu recolzar la presa de decisions del personal de la seva institució, o facilitar informació concreta sobre una matèria, o donar serveis tècnics per al desenvolupament de les investigacions del personal de la pròpia institució o d'usuaris externs.**

El CTCBE preveu, a més, que **les biblioteques especialitzades poden estar organitzades en xarxes o arribar a acords de col·laboració per tal de donar un millor servei als usuaris.**

Juntament amb la definició, la CTCBE, vista la varietat que poden presentar els centres en la realitat, va considerar formular uns [requisits mínims](#) a partir dels quals una col·lecció documental pot ser considerada «biblioteca especialitzada», a saber:

- Reconeixement de la biblioteca per part de la institució, cosa que suposa dotació pressupostària.

Les agrupacions de les biblioteques especialitzades ens haurien de permetre saber més sobre la composició del sector, però ens trobem amb algunes categories que resulten molt àmplies

- Composta per una col·lecció de recursos culturals d'informació o de coneixement identificada i organitzada.
- Prestació de serveis bibliogràfics, de documentació i informació a la institució i/o a usuaris externs.
- Existència de personal tècnic qualificat dedicat a tasques tècniques i de serveis pròpies d'una biblioteca especialitzada.

Les mancances en la classificació de les biblioteques especialitzades no són només una apreciació nostra. També la CTCBE va considerar que les tipologies de biblioteques proposades per la Norma ISO 2789 i el qüestionari UNE presentaven dificultats d'interpretació i resultaven insuficients quan s'han de tipificar les biblioteques especialitzades. Entre els seus treballs hi ha també una proposta de classificació [més detallada](#).

Malgrat tot, encara falten aspectes a la classificació que proposen per tenir prou en compte totes les casuístiques. Aquesta proposta no s'ha aplicat a la recollida de dades estadístiques, ni a Catalunya ni a l'Estat espanyol, tot i que sembla que sí que ha inspirat alguns aspectes, per exemple, en el *Directorio de Bibliotecas y Hemerotecas Españolas* (DIBI). La CTCBE té entre els projectes 2016-2017 revisar aquesta classificació.

Una altra eina per conèixer dades de les biblioteques especialitzades són els directoris de biblioteques en línia

2.4 Els directoris de biblioteques

Una altra eina per conèixer dades de les biblioteques especialitzades són els directoris de biblioteques en línia. Disposem del [directori del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya](#), del [directori del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte](#), i del [directori DIBI de la Biblioteca Nacional de España](#).

Els dos primers estableixen classificacions parelles de les biblioteques especialitzades, excepte en la inclusió de l'apartat «Biblioteques de mitjans de comunicació» en el directori del Departament de Cultura, amb només una biblioteca: TV3. Aquests dos directoris permeten extraccions (cerques i/o llistats) similars, però com es pot veure els nombres resultants són ben diferents. El tercer directori (el DIBI), respecte de Catalunya, només ens permet classificar a posteriori per titularitat.

Directori del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (total 318)

D'institucions religioses	De l'Administració	De centres de recerca	D'associacions i col·legis professionals	D'empreses o firmes comercials	De museus	D'arxius	De centres sanitaris	Altres d'especialitzades	De mitjans de comunicació
16	88	49	40	10	26	44	23	21	1

Directori del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (total 452)

D'institucions religioses	De l'Administració	De centres de recerca	D'associacions i col·legis professionals	D'empreses o firmes comercials	De museus	D'arxius	De centres sanitaris	Altres d'especialitzades
20	107	25	24	11	23	44	25	173

DIBI. Directori de la Biblioteca Nacional (total 389)

Administración autonómica	Administración local municipal	Administración pública central	Administración local, provincial, etc.	Consorcio	Entidad privada	Iglesia	Otros
110	25	29	15	0	148	23	7

Les divergències en els directoris respecte d'agrupacions i resultats es veuen agreujades pel fet que sembla que cada biblioteca s'inscriu (o és inscrita) en aquests directoris en una de les categories quan algunes biblioteques especialitzades poden pertànyer a més d'una categoria. En casos dubtosos, doncs, és possible que la mateixa biblioteca aparegui en uns directoris d'una forma o d'una altra segons les opcions que aquests ofereixen.

Si la missió d'aquests directoris és localitzar una biblioteca (adreça, telèfon, etc.) en aquest sentit funcionen; ara bé, si els volem usar per extreure dades del sector, la cosa ja no va tan bé. Els camps o apartats dels directoris no arriben a reflectir tota la complexitat existent, i les entitats que els suporten no sembla que exerceixin gaire control sobre els seus inscrits i en quin apartat consten. Així doncs a l'hora d'usar aquests directoris per esbrinar dades globals, el panorama de les biblioteques especialitzades esdevé igualment complex i complicat.

La divergència numèrica entre directoris, i entre aquests i les dades estadístiques que hem detallat més amunt, pot ser deguda en part, apuntem, al fet que es registren de manera diferent els diversos punts de servei d'una mateixa biblioteca, que a vegades són reunits i comptats com una sola biblioteca. Una altra causa pot ser senzillament que manquen biblioteques per anotar o comptar en un directori o un altre o en el recompte estadístic, o bé que n'hi ha d'anotades de més, de duplicades o de desaparegudes sense haver estat donades de baixa.

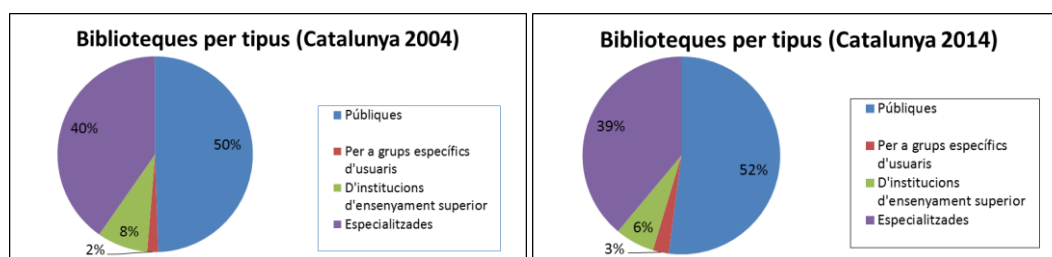
En resum, tant les definicions, les classificacions com les dades estadístiques o dels directoris ens fan entreveure el que ens trobem quan parlem de biblioteca especialitzada: una diversitat de centres en tots els aspectes, d'entrada per les especialitats temàtiques dels fons, però també per adscripció, titularitat i gestió, missió, usuaris o destinataris i nivells d'accés públic, per no entrar ja en els aspectes de mides, nombre i tipus de fons, processos tècnics i dotació de mitjans, recursos i personal. Tot plegat conforma una realitat força diversificada que segurament fa difícil establir un tracte homogeni a l'hora d'enfocar qualsevol acció o actuació global respecte d'aquest tipus de centres documentals.

En resum, tant les definicions, les classificacions com les dades estadístiques o dels directoris ens fan entreveure el que ens trobem quan parlem de biblioteca especialitzada: una diversitat de centres en tots els aspectes

3 ALGUNES DADES SOBRE LES BIBLIOTEQUES ESPECIALITZADES A CATALUNYA

3.1 Biblioteques per tipus a Catalunya

Segons l'[Estadística de biblioteques 2004](#) publicada per l'IDESCAT i segons les dades de l'any 2014 (darrer any en què l'IDESCAT ha recollit l'estadística de biblioteques i que ens ha proporcionat a sol·licitud respecte de les especialitzades) la distribució de biblioteques a Catalunya és la següent:

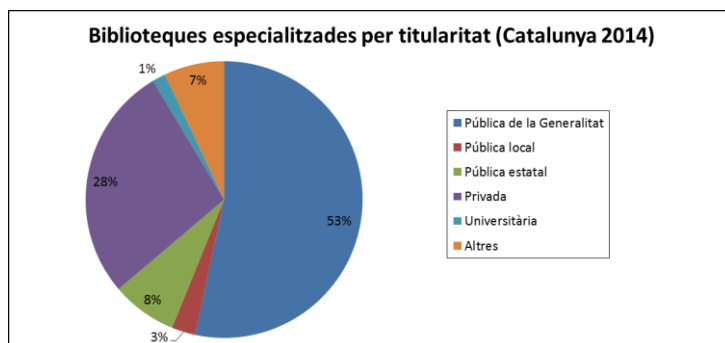
Gràfic 1. Biblioteques per tipus a Catalunya. 2004 i 2014

Es constata que el pes relatiu de les biblioteques especialitzades respecte al total de biblioteques existents a Catalunya pràcticament no ha variat gaire en els darrers deu anys. Del 40 % que representaven l'any 2004, amb 337 biblioteques especialitzades, passen a representar el 39 % l'any 2014, amb 326 biblioteques.

Així doncs, després de les biblioteques públiques, quantitativament l'altre gran bloc de biblioteques a Catalunya és el conjunt de les biblioteques especialitzades.

3.2 Titularitat de les biblioteques especialitzades

Pel que fa a la titularitat, més de la meitat de les biblioteques especialitzades són de la Generalitat de Catalunya i de caire públic que, sumades a les especialitzades de titularitat pública local i estatal, conformarien un 63 % de biblioteques especialitzades «públiques», és a dir, susceptibles d'estar obertes a la ciutadania en general. Cal pensar, però, que dins de l'apartat «Altres» poden haver-n'hi de caire públic i que, d'altra banda, algunes biblioteques de les administracions (una minoria) tenen l'accés reservat. Podem veure també que hi ha biblioteques especialitzades de titularitat universitària i un 7 % d'«Altres» (en aquest cas és possible que faci referència a consorcis o a biblioteques amb titularitat múltiple).

Gràfic 2. Biblioteques especialitzades per titularitat. Catalunya 2014

3.3 Biblioteques especialitzades segons la forma d'accés

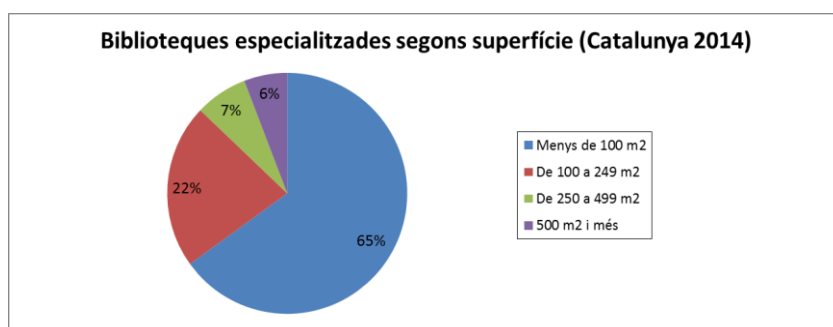
Accés a sala			Accés a Internet		
Lliure	Restringit	Sense accés	Lliure	Restringit	Sense accés
160	164	2	178	47	101

Gràfic 3. Biblioteques especialitzades segons la forma d'accés. Catalunya 2014

Quant a l'accés a sala, es corrobora el que apuntàvem en l'apartat anterior: aproximadament meitat i meitat de les biblioteques són d'accés lliure o d'accés restringit. Respecte de l'accés a Internet, 178 hi donen accés lliure, i s'entén que algunes de les d'accés restringit donen l'accés lliure a Internet als seus usuaris registrats. Sobta que ben bé una tercera part no ofereix accés a Internet.

3.4 Biblioteques especialitzades segons la superfície útil d'ús bibliotecari

Les dades corroboren el que més o menys ja sabem de la realitat: la major part de les biblioteques especialitzades de Catalunya són petites (en aquest «menys de 100 m²» sense detallar, pot haver-hi centres de 20, 50 o 80 m²), i la minoria són les biblioteques molt grans.

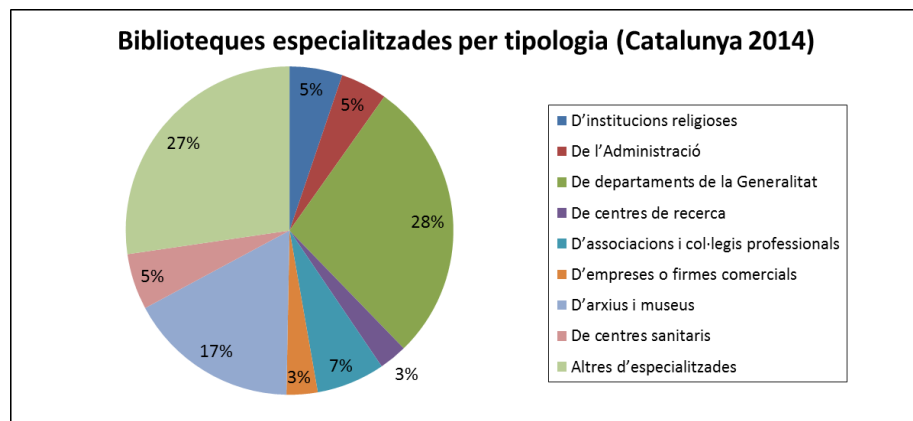
Gràfic 4. Biblioteques especialitzades segons la superfície útil d'ús bibliotecari. Catalunya 2014

Més de la meitat de les biblioteques especialitzades són de la Generalitat de Catalunya i de caire públic

Les dades corroboren el que més o menys ja sabem de la realitat: la major part de les biblioteques especialitzades de Catalunya són petites

3.5 Tipologia de les biblioteques especialitzades

Respecte de la tipologia de les biblioteques especialitzades a Catalunya, ens hem de remetre també a les dades proporcionades per l'IDESCAT, malgrat que ja hem comentat que, a causa de les tipologies emprades, no obtenim gaire detall.

Gràfic 5. Biblioteques especialitzades per tipologia. Catalunya 2014

Com a grup significatiu en el conjunt destaquen les biblioteques «de departaments de la Generalitat», que estan enteses en sentit ampli. Numèricament consten en aquest apartat 91 biblioteques, és a dir, no es compten tan sols les biblioteques centrals dels departaments. Representen un 28 % del total i tindrien en comú, sobretot, la seva dependència administrativa, però en canvi hi ha ben segur força diferències entre elles pel que fa a missió, especialitats, mida dels centres, etc.

Com a grup significatiu i conegut, seguiria el grup de biblioteques d'arxius i museus, amb el 17 %, grup que segurament es podria dividir, i agrupar, per una banda, les biblioteques d'arxius (tot i que probablement en variaran prou les titularitats, missions, especialitats, mides i d'altres) i, per l'altra, les de museus (en les quals també variaran segurament aspectes similars).

I com a gran grup prou significatiu, ja que representen un 27 % del total, però «desconegut», hi ha l'apartat fosc de les «altres d'especialitzades».

4 SITUACIÓ GENERAL DEL SECTOR

Pel que fa a la situació general del sector de les biblioteques especialitzades a Catalunya, la visió és que tant es podria dir que l'ampolla està mig buida com també que està mig plena.

L'ampolla mig buida

Quasi sempre, a redós de qualsevol entitat, institució, associació científica o cultural, etc. apareix una «biblioteca», especialista i especialitzada, que s'instaura amb la missió de donar suport informatiu a i sobre l'entorn de l'activitat de l'ens que la promou.

A tothom li encanten les biblioteques. A tota entitat li agrada tenir una biblioteca i crea la seva biblioteca i l'aprecia. Però a vegades passa que després ningú a l'entitat, ningú a Catalunya, exceptuant potser el col·lectiu bibliotecari en els seus somnis, té en compte com es gestiona una biblioteca, sobretot què necessita la biblioteca per existir, per mantenir-se actualitzada i ser útil, accessible i explotada al màxim pels seus usuaris i per la ciutadania en general. Precisament, aquesta és la part que més costa. A fer una col·lecció especialitzada tothom hi està ràpidament disposat, però, malauradament, no tots els ens i

Entre les noranta-una biblioteques «de departaments de la Generalitat» hi ha ben segur força diferències pel que fa a missió, especialitats, mida dels centres, etc.

La situació general del sector de les biblioteques especialitzades a Catalunya permet dir tant que l'ampolla està mig buida com també que està mig plena

entitats hi dediquen o hi poden dedicar prou recursos i/o reben prou ajudes per mantenir fons i serveis, i per fer-los coneguts i accessibles a través de tractament, difusió en línia, horari ampli, i personal tècnic dedicat. Finalment, no hi ha a Catalunya, de forma institucional, transparent i afavoridora, fàcil i planera, cap via estructurada i/o suports que pugui seguir una biblioteca especialitzada per formar part de l'univers de biblioteques especialitzades del Sistema Bibliotecari de Catalunya.

En resum, no hi ha una realitat general que permeti dir que les biblioteques especialitzades a Catalunya són un sector homogeni, puixant, àmpliament conegut i difós i amb fons coneguts, disponibles i d'accés fàcil i còmode per a qualsevol ciutadà. El sector presenta gran diversitat i varietat de centres, de titularitats, de col·leccions, de serveis i de nivells d'accés.

Si bé les biblioteques de cada especialitat seran conegudes pels seus usuaris especialitzats, considerem que la manca d'un coneixement general d'aquestes biblioteques com a sector pot comportar la manca d'explotació d'un bon nombre de recursos i, per tant, la limitació en el seu ús.

Les biblioteques especialitzades catalanes són contemplades en la Llei 4/1993, de 18 de març, del Sistema Bibliotecari de Catalunya, que les menciona en el seu preàmbul i indica que, igual que les universitàries, «s'han de relacionar amb la biblioteca nacional». En l'article 5 c) la Llei les considera integrants del Sistema Bibliotecari de Catalunya (conjunt organitzat dels serveis bibliotecaris existents a Catalunya). A l'article 45 la Llei defineix les biblioteques especialitzades com les que «contenen un fons centrat principalment en un camp específic del coneixement» i en contempla la diversitat indicant que «poden ésser de titularitat pública o privada», que «presten servei públic amb les restriccions que els són pròpies» i també que «es coordinen amb la resta del Sistema Bibliotecari en els termes que estableix l'article 43.2 per a les biblioteques universitàries», a saber «per mitjà de la Biblioteca de Catalunya, pel que fa a la catalogació, al préstec interbibliotecari i a la protecció dels fons de valors històrics o culturals rellevants, sens perjudici d'altres formes de coordinació que puguin establir amb altres biblioteques per a serveis comuns».

Cuende (2008) presenta el panorama diversificat i complex de les especialitzades a Catalunya, i resumeix: «És una tipologia de centres sobre la qual no s'ha fet una acció institucional com la que va portar a organitzar el sistema de lectura pública o les biblioteques universitàries. Aquesta quantitat indeterminada de centres, de diverses titularitats públiques i privades, tenen un origen, una història, uns fons, uns serveis, uns usuaris i uns objectius molt diferents. El repte que se'ls presenta és la integració plena al sistema bibliotecari de Catalunya i, per això, és necessari planificar accions conjuntes i establir les directrius que els facilitin assolir els objectius comuns al sistema bibliotecari».

També Cuende (2010) explica que «A partir de la aplicació del *Decret de reestructuració del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació* [es refereix al Decret 136/2008 d'1 de juliol] [...] la responsabilitat de proporcionar soporte técnico a las bibliotecas especializadas de la Generalitat de Catalunya corresponde a la Secció de Cooperació Bibliotecària del Servei del Sistema Bibliotecari de Catalunya, integrat en la Subdirecció General de Biblioteques».

El Decret a què es refereix el va derogar el Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura actualment vigent en part, modificat al seu torn per diverses disposicions posteriors. No obstant l'article 58 del Decret de 2011, sobre les atribucions de la Secció de Cooperació Bibliotecària, segueix vigent, i a aquesta secció, entre altres temes de cooperació, li correspon:

- Donar suport tècnic a les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya.
- Establir accions de suport a les biblioteques especialitzades de Catalunya.
- Fomentar la cooperació entre les biblioteques especialitzades de Catalunya.

En resum, no hi ha una realitat general que permeti dir que les biblioteques especialitzades a Catalunya són un sector homogeni, puixant, àmpliament conegut i difós i amb fons coneguts, disponibles i d'accés fàcil i còmode per a qualsevol ciutadà

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

En l'[organigrama del Departament de Cultura](#) es té en compte aquesta secció de cooperació bibliotecària (actualment sense titular).

Com ja és sabut, i considerant «excepció» l'article 58 del Decret 304/2011, no hi ha cap desenvolupament normatiu posterior a la Llei del Sistema Bibliotecari de Catalunya que reguli, estableixi, disposi, concreti o indiqui cap mena de política, via, acció, actuació, etc. respecte de les biblioteques especialitzades. L'administració, les institucions i/o els òrgans als quals sembla que correspondria, segons la mínima regulació, o no estan en disposició política o bé no tenen disponibilitat (llegiu aquí recursos) per atendre accions globals respecte de les biblioteques especialitzades i el sistema bibliotecari de Catalunya.

I ara, podríem continuar parlant aquí del potencial informatiu i riquesa científica que representen els fons de les biblioteques especialitzades de Catalunya, de la seva diversitat, etc., cosa que efectivament existeix, però respecte a la situació general quasi que ens podem remetre, força tranquil·lament, a Cuende (2008) o a Vives (2008) que ja deia aleshores que faltaven «recursos» i també «lideratge institucional» i apuntava que «com fer-ho no sempre és només problema de diners; cal ambició, compromís, lleialtat institucional, lideratge i voluntat», i deu haver mancat de tot, ja que poc ha canviat la situació de conjunt de les biblioteques especialitzades en el Sistema Bibliotecari de Catalunya respecte d'aleshores.

L'any 2010 la CTCBE recopila l'informe: «[Situación de las bibliotecas especializadas en España según datos INE 2006](#)». A les pàgines 191 a 226 del document, l'aleshores Subdirecció General de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya hi aporta, quant a les biblioteques especialitzades a Catalunya, un recull de dades estadístiques, una anàlisi DAFO i les línies futures de treball que segueixen:

1. Elaboración del directorio de bibliotecas de Catalunya: recogiendo todos los datos y poniéndolos a disposición de los ciudadanos.
2. Análisis de necesidades para hacer la migración del catálogo colectivo BEG con la intención de abrirlo a todos aquellos centros que estén interesados en ello, facilitando la informatización y difusión de los fondos.
3. Creación del metabuscador **eureca** para localizar y dar visibilidad a los fondos digitalizados y que residen en las bibliotecas de Catalunya.
4. Creación de una Comisión asesora para el catálogo colectivo de Catalunya con el fin de acceder a cualquiera de los fondos existentes en las bibliotecas catalanas con solo una búsqueda.
5. Implantación de un sistema de préstamo interbibliotecario a nivel de toda Catalunya, a través de una valija que interrelaciona todo el territorio.
6. Creación de páginas Web con el fin de dar difusión a todas las tipologías de bibliotecas.
7. Puesta en marcha de intranets a fin de favorecer el trabajo entre profesionales de los mismos ámbitos.

De les accions que es desprenien d'aquestes línies de treball en aquests moments es disposa, com hem pogut veure, del directori de biblioteques. Aquest presenta algunes limitacions respecte dels camps que inclou (per exemple, en establir les tipologies de biblioteques especialitzades), quant a l'exhaustivitat en la recollida de dades, pel que fa al control de les dades inscrites (s'hi inscriu cada biblioteca) o en relació amb l'extracció de dades, però, almenys es disposa de directori. També s'ha fet la migració del catàleg col·lectiu BEG, sense la segona part d'obertura a altres centres interessats, almenys, per ara, de forma fefaent.

Finalment, en ple Any de les Biblioteques (2015), el COBDC en el seu «[Decàleg per a un Sistema de Lectura Nacional](#)», editorial del *Document* del mes d'octubre, encara reclama,

No hi ha cap desenvolupament normatiu posterior a la Llei del Sistema Bibliotecari de Catalunya que reguli, estableixi, disposi, concreti o indiqui cap mena de política, via, acció, actuació, etc. respecte de les biblioteques especialitzades

Poc ha canviat la situació de conjunt de les biblioteques especialitzades en el Sistema Bibliotecari de Catalunya des de 2008

entre altres aspectes del Sistema, i pel que podria correspondre, directament o indirectament, a les biblioteques especialitzades:

- Dotar dels recursos necessaris la Biblioteca Nacional de Catalunya.
- Aportar recursos a les biblioteques patrimonials i a les biblioteques universitàries de Catalunya.
- Impulsar el creixement de l'actual Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat.
- Assegurar, consolidar, millorar i incentivar la representació de Catalunya en organismes bibliotecaris europeus i mundials.

L'ampolla mig plena

Tot i les carències que pot presentar el sector en general (manca de visibilitat com a tipologia de biblioteques, relativa i moderada atenció, difusió, promoció i suport per part de l'Administració, fragilitat davant els canvis i avatars econòmics, recursos minvants, canvis tecnològics, etc.), podem també considerar que l'ampolla està mig plena en relació amb les biblioteques especialitzades ja que, tot i les mancances que puguin tenir, s'esforcen per dur a terme les seves missions, formen part de xarxes, col·laboren entre elles, cerquen suports i pactes, recursos, i despleguen activitat en els àmbits de la informació dels seus sectors d'especialitat. Força biblioteques especialitzades catalanes participen en xarxes amb altres biblioteques de la seva especialitat o amb biblioteques de la mateixa tipologia o amb altres biblioteques de l'administració o ens al qual pertanyen, en l'àmbit de Catalunya, de l'Estat espanyol o internacional.

D'aquestes espurnes de vitalitat se'n fa ressò el COBDC en l'editorial del *Document* de juliol de 2015 («[Per unes biblioteques especialitzades fortes](#)»), on recull algunes iniciatives «que ajuden, sens dubte, a un millor posicionament d'aquestes biblioteques», però el COBDC creu «fermament que encara queda molt camí per recórrer», i «que és necessària una política pública global que en potenciï el seu impuls i la seva millora. I sempre, és clar, amb l'aportació dels fons econòmics, humans i materials indispensables per al seu sosteniment».

5 LES BIBLIOTEQUES ESPECIALITZADES A CATALUNYA EN EL BIENNI 2014-2015

En aquest apartat hem recollit les principals activitats institucionals i/o de cooperació, per tipologies, xarxes i/o especialitats de les biblioteques. Hem volgut fer una breu presentació d'algunes xarxes, agrupacions i/o biblioteques promotores d'actuacions, però també en mencionem d'altres que, sense haver dut a terme actuacions de rellevància general, tenen presència i/o activitat a Catalunya en forma de centres, xarxes o bé apareixen únicament en publicacions.

5.1 Biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya

Les [biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya](#) (en endavant BEG) són el conjunt de biblioteques especialitzades de titularitat de l'administració de la Generalitat de Catalunya i de les entitats de dret públic que en depenen. Tanmateix també s'hi inclouen biblioteques d'entitats diverses amb participació de la Generalitat. Aquestes biblioteques (el 28 % de les especialitzades a Catalunya) conformen la Xarxa BEG. Rosa Martí i Meritxell Massaguer en fan una descripció general en l'article «Biblioteques especialitzades de la Generalitat: estat de la qüestió» al núm. 21 de l'any 2015 de *DeCultura*.

Les biblioteques especialitzades, tot i les mancances que puguin tenir, s'esforcen per dur a terme les seves missions, formen part de xarxes, col·laboren entre elles, cerquen suports i pactes, recursos, i despleguen activitat en els àmbits de la informació dels seus sectors d'especialitat

La Xarxa BEG té acords en préstec interbibliotecari, diversos grups de treball i una comissió impulsora de projectes amb el suport del Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

La Xarxa disposa d'un [catàleg col·lectiu](#), encara que hi ha biblioteques especialitzades de la Generalitat que tenen o formen part d'altres catàlegs (Parlament de Catalunya, biblioteques judicials, etc.). Algunes de les biblioteques de la Xarxa BEG participen al seu torn en el CCUC.

El desenvolupament, manteniment i supervivència d'aquesta xarxa ha passat i passa per vicissituds diverses que podem veure recollides a Cuende (2010) i Bosch (2016).

Algunes biblioteques de la Xarxa BEG formen part, també, d'altres xarxes de biblioteques de les seves especialitats (Bosch, 2016) i <biblioteques.gencat.cat/ca/beg/cooperacio/>.

L'any 2014 es constitueix l'actual Comissió BEG, hereva de comissions anteriors, integrada per uns deu bibliotecaris de la Xarxa BEG i un representant del Servei de Biblioteques, amb la finalitat d'impulsar projectes comuns de les BEG. La Comissió es reuneix cada mes i mig. El Servei de Biblioteques convoca anualment dues assemblees de totes les biblioteques BEG.

En el marc de l'Any de les Biblioteques (2015), les BEG organitzen una [Jornada de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat](#), en la qual la Comissió exposa la tasca duta a terme i se celebra l'assemblea BEG.

En el marc de l'Any de les Biblioteques (2015), les BEG organitzen una jornada, en la qual la Comissió exposa la tasca duta a terme i se celebra l'assemblea BEG

5.2 Biblioteques de temàtica mediambiental

5.2.1 Xarxa de Centres de Documentació dels Parcs Naturals de Catalunya

L'anomenada *Xarxa de Centres de Documentació dels Espais Naturals Protegits de Catalunya* des de 1994, a partir de 2015 adopta el nom de *Xarxa de Centres de Documentació dels Parcs Naturals de Catalunya*. Està conformada per vint-i-quatre centres de documentació de diferents espais naturals protegits de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona, i pel Centre de Documentació de Medi Ambient, i té per objectiu donar suport a la gestió, la recerca, la investigació i la difusió dels espais. La cooperació es va iniciar a partir de 1994 amb activitats de formació, col·laboració i coordinació conjunta entre la Generalitat i la Diputació de Barcelona. La col·laboració es va formalitzar oficialment l'any 2004 mitjançant un conveni de col·laboració entre el Departament de Medi Ambient i Habitatge i la Diputació de Barcelona.

L'any 2014 s'ha reeditat i ampliat el conveni entre tres membres: el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural; el Departament de Territori i Sostenibilitat, i la Diputació de Barcelona, amb la vocació de coordinar la nova xarxa catalana de documentació ambiental de Catalunya.

<ca.wikipedia.org/wiki/Xarxa_de_Centres_de_Documentaci%C3%B3_dels_Parcs_Naturals_de_Catalunya>.

El mateix any 2014 la Xarxa ha celebrat la [1a Jornada sobre Documentació Ambiental a Catalunya: Gestió, Difusió i Cooperació](#) (Barcelona, 29 d'octubre de 2014).

La Xarxa de Centres de Documentació dels Parcs Naturals de Catalunya té per objectiu donar suport a la gestió, la recerca, la investigació i la difusió dels espais

5.2.2 RECIDA

Trenta biblioteques o centres de documentació de temàtica mediambiental o assimilada de Catalunya formen part de la [RECIDA](#), Red de Centros de Información y Documentación Ambiental, que aplega més de cent biblioteques i centres de documentació ambiental i d'espais naturals protegits de quinze comunitats autònomes de l'Estat espanyol. La

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

RECIDA fou creada el 2004, però gestada des del 2002, en els seminaris anuals de formació del CENEAM (Centro Nacional de Educación Ambiental) del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente.

En els [enllaços a catàlegs i col·leccions](#) de la pàgina web de la RECIDA trobem, per a Catalunya, set enllaços diferents a catàlegs o col·leccions, que són una mostra de la diversitat dels centres existents a Catalunya, en aquest cas de temàtica mediambiental.

En aquest bienni la RECIDA ha celebrat els seminaris anuals, organitzats pel CENEAM, amb participació activa del Centre de Documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa: l'any 2014, el [XIII Seminario de Centros de Documentación Ambiental y Espacios Naturales Protegidos](#) (Valsaín (Segòvia), 9-11 d'abril de 2014) i l'any 2015 el [XIV Seminario de Centros de Documentación Ambiental y Espacios Naturales Protegidos](#) (Valsaín (Segòvia) 6-8 de maig de 2015). Podem trobar una ressenya d'aquest XIV seminari de la RECIDA a la [web de Parcs de Catalunya](#).

5.3 Biblioteques de dones

Segons el [Directorio 2015](#) de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres, sis biblioteques o centres de documentació sobre dones de Catalunya formen part d'aquesta xarxa que vincula i coordina quaranta-una unitats d'informació de l'Estat espanyol que pertanyen a diferents entitats amb fons especialitzats en estudis de gènere, feminisme i dones en general.

Durant aquest bienni la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres ha celebrat les seves trobades anuals: l'any 2014, el [XXI Encuentro de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres](#) (Toledo, 2 i 3 d'octubre de 2014) i l'any 2015, el [XXII Encuentro de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres](#) (Salamanca, 13- 15 de maig de 2015).

5.4 Biblioteques de salut

A iniciativa de la [Biblioteca de Ciències de la Salut](#) del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya l'any 2015 se celebren a Barcelona les [I Jornades de Biblioteques i Salut de Catalunya](#). «Tendències de futur: nous horitzons, nous entorns i reptes professionals» que tenen l'objectiu de reunir els professionals de l'àmbit al voltant de la informació i documentació en ciències de la salut.

Des de l'any 2014, la Biblioteca de Ciències de la Salut participa en la [REBISALUD](#) (Red de Bibliotecas Virtuales de Salud), creada formalment l'any 2013, durant el V Encuentro Anual de Responsables de Bibliotecas Virtuales Autonómicas de Ciencias de la Salud, per potenciar la cooperació i la gestió del coneixement en ciències de la salut. A més de la tasca en grups de treball, la xarxa REBISALUD celebra una trobada anual dels responsables de les biblioteques virtuals autonòmiques que hi participen: l'any 2014 el [VI Encuentro Anual de Responsables de las Bibliotecas Virtuales Autonómicas de Ciencias de la Salud](#) (Menorca, 25 i 26 de setembre de 2014) i l'any 2015 el [VII Encuentro Anual de Bibliotecas Virtuales de Ciencias de la Salud](#) (Menorca, 24 i 25 de setembre de 2015).

Els dies 12 i 13 de novembre de 2015 la REBISALUD organitza també una [reunió sobre indicadors per a biblioteques virtuals de ciències de la salut](#).

5.5 Biblioteques parlamentàries

La Biblioteca del Parlament de Catalunya participa en la [RedParlamenta](#), xarxa de cooperació dels serveis documentals dels parlaments autonòmics de l'Estat espanyol, de

Sis biblioteques o centres de documentació sobre dones de Catalunya formen part de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres

L'any 2015 se celebren a Barcelona les I Jornades de Biblioteques i Salut de Catalunya

OBSERVATORI
DE BIBLIOTECES,
LLIBRES I LECTURA

què formen part els professionals de la informació que treballen a les biblioteques i als centres de documentació dels disset parlaments autonòmics.

El novembre de 2014 la RedParlamenta deixa de ser una web d'accés restringit i passa a ser una web pública. Podem trobar una extensa exposició sobre el procés de gestació i els continguts de RedParlamenta a la comunicació «RED_PARLAMENTA: Espacio virtual de comunicación, intercambio y transparencia parlamentaria» presentada a FESABID el 2015 per Ma. Fernanda Rincón García i altres autors.

L'any 2014 la RedParlamenta passa a ser una web d'accés públic

5.6 Biblioteques judicials

La Xarxa de Biblioteques Judicials de Catalunya, que depèn del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, està formada per dinou biblioteques situades en els tribunals i jutjats de Catalunya, algunes d'elles ateses a temps parcial. L'accés i serveis estan reservats a l'Administració de Justícia a Catalunya: magistrats, jutges, fiscals, lletrats de l'Administració de Justícia i metges forenses.

La Xarxa forma part de la [Red de Bibliotecas Judiciales](#) de l'Estat espanyol, patrocinada pel CENDOJ (Centro de Documentación Judicial) del Consejo General del Poder Judicial (CGPJ) que proporciona i manté el [catàleg col·lectiu](#), ofereix accés reservat a publicacions jurídiques en línia a través de l'extranet del CGPJ, aporta una petita dotació anual per adquirir fons bibliogràfics i organitza i coordina trobades entre els membres de la Red.

L'any 2014 la Xarxa de Biblioteques Judicials de Catalunya celebra a Barcelona la [VIII Jornada de Biblioteques Judicials](#). «La gestió de les consultes en biblioteques i centres de documentació especialitzats», una jornada oberta a tots els professionals interessats, organitzada amb el suport del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE) del Departament de Justícia.

L'any 2015 s'obre el perfil de Twitter de les biblioteques judicials: @bjudicialscat

bibjudicials cat
@bjudicialscat

L'any 2015 s'obre el perfil de Twitter de les biblioteques judicials: [@bjudicialscat](#).

A més, la Xarxa de Biblioteques Judicials celebra un seminari intern i participa a jornades i xarxes, relacionats i enllaçats a l'entrada «[2015, la Xarxa de Biblioteques Judicials de Catalunya en xarxa](#)» del blog *Gestió del coneixement* de la Generalitat de Catalunya.

5.7 Biblioteques d'institucions religioses

El directori de l'[ABIE](#) (Asociación de Bibliotecarios de la Iglesia en España) recull vint-i-cinc biblioteques d'entitats religioses amb seu a Catalunya. L'ABIE és una associació canònica pública d'àmbit estatal, creada el 1993 per la Conferencia Episcopal Española, per defensar, conservar i difondre el patrimoni bibliogràfic de l'Església, que és membre de FESABID i de BETH (Bibliothèques Européennes de Théologie).

Com a nota, i abonant la complexitat de les biblioteques especialitzades, el directori de l'ABIE inclou, dins de les biblioteques de l'Església, les tipologies que segueixen: capitulars, de facultats i centres d'estudis, de seminaris, diocesanes i episcopals, especialitzades i centres de documentació, monàstiques i conventuals, universitàries i altres biblioteques eclesiàstiques (col·legiates, parròquies, col·legis majors, etc.).

Des de l'any 2007 l'ABIE celebra anualment unes jornades tècniques d'àmbit estatal i així també ho han fet aquests dos darrers anys: l'any 2014 les [VIII Jornadas Técnicas de Bibliotecarios de la Iglesia](#). «Gestión bibliotecaria con KOHA» (Madrid, 6 i 7 de març de 2014) i l'any 2015 les [IX Jornadas Técnicas de Bibliotecarios de la Iglesia](#). «Bibliotecas eclesiásticas: de la conservación material a la preservación digital» (Madrid, 11 i 12 de març de 2015).

L'ABIE és una associació creada per defensar, conservar i difondre el patrimoni bibliogràfic de l'Església

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

5.8 Biblioteques de centres de recerca

5.8.1 Jornades sobre Gestió de la Informació Científica

L'Observatori de la Recerca (OR-IEC) és un ens de l'Institut d'Estudis Catalans que, des de l'any 2003, analitza i avalua les activitats de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I) per mitjans diversos. Des de l'any 2012 organitza anualment la *Jornada sobre Gestió de la Informació Científica*, amb l'objectiu de ser punt de trobada de professionals. La Jornada s'adreça a universitats, investigadors, centres de recerca, empreses, fundacions, i hi tenen una àmplia participació les biblioteques universitàries i especialitzades i la documentació científica. En aquest bienni han tingut lloc les [Terceres Jornades sobre Gestió de la Informació Científica](#) (JGIC-2014) (Barcelona, 24 i 25 d'abril de 2014) i les [Quartres Jornades sobre Gestió de la Informació Científica](#) (JGIC-2015) (Barcelona, 21 i 22 de maig de 2015).

L'any 2015, la REDIAL celebra a Barcelona la XXVI Asambleu y Jornadas de REDIAL

5.8.2 REDIAL

L'any 2015, la [REDIAL](#) (Red Europea de Información y Documentación sobre América Latina), associació d'àmbit europeu d'investigadors, documentalistes i bibliotecaris de l'àrea de les humanitats i ciències socials llatinoamericanes de la qual forma part la [Biblioteca de Casa Àmerica Catalunya](#), celebra a Barcelona la [XXVI Asambleu y Jornadas de REDIAL](#). «Repensar la presencia de REDIAL en la web». Podem trobar ressenyes de la Jornada a: www.americat.cat/ca/25-jornadas-de-redial-a-barcelona i iguana.hypotheses.org/6603.

5.8.3 Red de Bibliotecas y Archivos del CSIC

Una xarxa rellevant en l'àmbit de les biblioteques de centres de recerca és la Red de Bibliotecas y Archivos del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) de la qual formen part, segons [el seu directori](#), catorze centres de documentació, biblioteques o arxius científics amb seu a Catalunya. D'aquestes, algunes són biblioteques de centres de recerca propis del CSIC; unes altres estan en centres que el CSIC comparteix amb universitats o altres organismes de recerca, i també hi ha centres externs que comparteixen el catàleg.

5.9 Biblioteques d'arquitectura, construcció i urbanisme

Dues biblioteques especialitzades i dues d'universitàries de Catalunya són socis de l'ABBA (Asociación de Bibliotecarios y Bibliotecas de Arquitectura, Construcción y Urbanismo), que agrupa biblioteques, centres de documentació i professionals especialitzats en aquests temes. Constituïda formalment el 1994, celebren una jornada anual però sembla que la darrera va ser l'any 2013 i en els anys 2014-2015 no s'hi detecta activitat (renoir.upc.edu/abba/presentacion.html).

A iniciativa de la Biblioteca i Arxiu de l'Ateneu Barcelonès, se celebra, des l'any 2010 i cada dos anys, la Jornada sobre Biblioteques Patrimonials

5.10 Biblioteques patrimonials

Aquesta és una categoria i un concepte relativament recent en el conjunt de les biblioteques especialitzades, que agruparia biblioteques singulars pels seus fons patrimonials.

A iniciativa de la Biblioteca i Arxiu de l'Ateneu Barcelonès, se celebra, des l'any 2010 i cada dos anys, la *Jornada sobre Biblioteques Patrimonials*, que reuneix professionals del sector amb l'objectiu de compartir experiències, problemes i solucions als reptes actuals i de futur a què han de fer front les biblioteques i els arxius amb col·leccions i fons patrimonials. En aquest bienni s'ha celebrat, l'any 2014, la [III Jornada sobre Biblioteques Patrimonials](#). «Re-informació: patrimoni d'anada i tornada» (Barcelona, 20 de novembre de 2014).

5.11 Biblioteques d'arxius

Si bé hi ha algunes xarxes d'arxius, no hi sol haver xarxes estructurades de biblioteques d'arxius, tot i que força d'elles participen en catàlegs col·lectius juntament amb altres biblioteques de les administracions o ens de què depenen.

La Biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya i les biblioteques auxiliars dels arxius comarcals de la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya formen part de la Xarxa BEG.

La Biblioteca de l'Arxiu de la Corona d'Aragó forma part de la [Red de Bibliotecas de los Archivos Estatales](#) i del seu catàleg col·lectiu.

Alguns arxius històrics i/o locals depenen dels ajuntaments corresponents (per exemple, a Barcelona i a Sabadell).

També hi ha biblioteques d'arxius d'altres entitats públiques o bé d'institucions o empreses privades. La casuística és diversa.

La Biblioteca de l'Arxiu Nacional de Catalunya i les biblioteques auxiliars dels arxius comarcals de la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya formen part de la Xarxa BEG

5.12 Biblioteques de museus

L'any 2014 es constitueix la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, formada per catorze museus, (web.gencat.cat/ca/actualitat/detall/20141016_Es-constitueix-la-Xarxa-de-Museus-dArt-de-Catalunya), que desplega previsions del Pla de museus de Catalunya. Aquesta xarxa preveu la cooperació en l'activitat museística, sense que en prenguin part (almenys formalment) les biblioteques o centres de documentació dels museus integrants. El Pla de museus preveu agrupar tots els museus catalans en quatre xarxes temàtiques, cada una encapçalada per un museu nacional de referència: història de l'art, història, contemporaneïtat i ciències naturals.

5.13 Biblioteques d'art i disseny

El mes de desembre de 2014 s'inaugura el Museu del Disseny de Barcelona, que integra les col·leccions de diferents museus d'arts aplicades de l'Institut de Cultura de Barcelona i altres col·leccions. El [Centre de Documentació del Museu del Disseny](#) té l'origen en les antigues biblioteques dels museus de les Arts Decoratives, de Ceràmica, el Museu Tèxtil i d'Indumentària i el Gabinet de les Arts Gràfiques de Barcelona. Altres institucions que han integrat les seves biblioteques o arxius en aquest centre són el BCD (Barcelona Centre de Disseny), el FAD (Foment de les Arts i el Disseny), l'ADG-FAD (Associació de Directors d'Art i Dissenyadors Gràfics del FAD), l'ADI-FAD (Associació de Dissenyadors Industrials del FAD), l'Associació per a l'Estudi del Moble, el Col·legi de Publicitaris i Relacions Públiques de Catalunya i l'àrea d'Hàbitat Urbà de l'Ajuntament de Barcelona. A tot això, s'hi han de sumar les múltiples donacions de biblioteques i arxius d'empreses i professionals del disseny del nostre entorn.

El mes de desembre de 2014 s'inaugura el Museu del Disseny de Barcelona, que integra les col·leccions de diferents museus d'arts aplicades de l'Institut de Cultura de Barcelona i altres col·leccions

5.14 Biblioteques de teatre

Les tres biblioteques de l'Institut del Teatre formen part del [Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques](#) (CDMAE), l'objectiu del qual és donar suport a l'estudi, la docència i la investigació de les arts escèniques. Ofereix els serveis a tota la comunitat de l'Institut, i també a investigadors i aficionats de les arts escèniques a través de les seves biblioteques de Barcelona, Terrassa i Vic.

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

5.15 Biblioteques de cinema

L'any 2014 Mariona Bruzzo i Ciro Lluca publiquen un extens article sobre la Filmoteca de Catalunya i la seva missió, alhora que se'n descriuen les àrees que hi col·laboren, entre elles la Unitat de Documentació.

5.16 Biblioteques de mitjans de comunicació

Apareixen també a través de publicacions. L'any 2015 Lluís Inarejos i Javier Guallar parlen de centres de documentació de televisions a Catalunya a *Cuadernos de Documentación Multimedia*, i l'any 2014 la revista *El Profesional de la Información* dedica el número de gener-febrer a la documentació audiovisual i es publica un article analític dels articles publicats sobre documentació televisiva a Espanya (1984-2014) de Lourdes Castillo i Concha Soler.

5.17 Biblioteques militars

La [Red de Bibliotecas de Defensa](#) (RBD) engloba un total de 223 centres, biblioteques i centres de documentació del Ministerio de Defensa i els seus organismes autònoms. Defensa classifica les seves biblioteques en generals/històriques, especialitzades i centres de documentació, de centres d'ensenyament i formació i sales de lectura. A més, les biblioteques poden ser de l'Armada, de l'Exèrcit de Terra, de l'Exèrcit de l'Aire o de l'òrgan central. Algunes són d'accés restringit. El catàleg col·lectiu, que gestiona els fons de cinquanta-dues biblioteques, es pot consultar a: www.bibliodef.es/abnetopac/.

Segons el seu [Directori de 2009](#) a Catalunya hi ha una biblioteca general/històrica i una de centre d'ensenyament i formació. Hi consten a més una biblioteca de l'Esquadró de Vigilància Aèria a Roses i una biblioteca a la Subdelegació de Tarragona, quatre sales de lectura i quatre centres dipositaris de publicacions.

Sobre les biblioteques de defensa trobem precisament una entrada de l'any 2015 al blog *Biblogtecarios* «[Otras tipologías bibliotecarias: las bibliotecas militares](#)», en la qual Antonio Casado fa una bona explicació de tot el seu sistema.

6 CONCLUSIÓ

Com a conclusió, i com ja s'ha apuntat, es pot veure que el panorama i la diversitat de les biblioteques especialitzades és complex.

Ens han quedat tipologies o especialitats de biblioteques en què no hem entrat ni hem mencionat: hospitals o centres sanitaris, associacions i col·legis professionals, empreses, fundacions, etc. I per temàtiques n'hi hauria de música, excursionisme, genealogia i heràldica, món LGTBI, etc., i l'etcètera pot ser força llarg.

La intenció de l'article no conduïa a fer un treball de camp exhaustiu, ni tan sols virtualment, i ens hem limitat a les fonts accessibles en línia que hem pogut localitzar. A més, s'ha de tenir en compte que si no hem localitzat alguna activitat o actuació, no és per oblit, sinó que potser no està prou indexada o no està documentada.

El panorama i la diversitat de les biblioteques especialitzades és complex

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

7 RECOPIACIÓ BIBLIOGRÀFICA 2014-2015

7.1 Congressos, seminaris i reunions científiques celebrades a Catalunya (per ordre cronològic)

VIII Jornada de Biblioteques Judicials. «La gestió de les consultes en biblioteques i centres de documentació especialitzats» (Barcelona, 8 d'abril de 2014).

<http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/formacio_recerca_documentacio/biblioteca_i_publicacions/publicacion/materials_de_jornades_i_activitats/activitats_formatives_d_acces_lliure/viii-jornada-de-biblioteques-judicials.-la-gestio-de-les-consultes-en-biblioteques-i-centres-de-documentacio-especialitzats-8-dabril-de-2014/>. [Consulta: 18/08/2016]

Terceres Jornades sobre Gestió de la Informació Científica (JGIC-2014) (Barcelona, 24 i 25 d'abril de 2014). <<http://blogs.iec.cat/observatori/jgic/jgic-2014/>>. [Consulta: 18/08/2016]

1a Jornada sobre Documentació Ambiental a Catalunya: Gestió, Difusió i Cooperació (Barcelona, 29 d'octubre de 2014).

<<http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/detalls/Article/1a-Jornada-sobre-Documentacio-Ambiental-a-Catalunya-Gestio-Difusio-i-Cooperacio>>. [Consulta: 12/08/2016]

III Jornada sobre Biblioteques Patrimonials. «Re-informació: patrimoni d'anada i tornada» (Barcelona, 20 de novembre de 2014). <<http://www.ateneubcn.org/biblioteca-i-arxiu/iii-jornada-biblioteques-patrimonials>>. [Consulta: 16/08/2016]

Jornada de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat. 2015, Any de les Biblioteques (Barcelona, 21 de maig de 2015).

<http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/formacio_recerca_documentacio/formacio/gestcon/comunitats_de_practica/administracio_justicia/biblioteques_judicials/jornada-biblioteques-especialitzades-generalitat-2015/>. [Consulta: 16/08/2016]

Quartres Jornades sobre Gestió de la Informació Científica (JGIC-2015) (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 21 i 22 de maig de 2015). <<http://blogs.iec.cat/observatori/jgic/jgic-2015/>>. [Consulta: 18/08/2016]

XXVI Asamblea y Jornadas de REDIAL. «Repensar la presencia de REDIAL en la web» (Barcelona, 4-6 de juny de 2015) <http://www.red-redial.net/doc_trabajo/255-programa-jornada-redial-barcelona-4-6-de-junio-2015.pdf>. [Consulta: 18/08/2016]

I Jornades de Biblioteques i Salut de Catalunya. «Tendències de futur: nous horitzons, nous entorns i reptes professionals» (Barcelona, 18 i 19 de juny de 2015).

<http://salutweb.gencat.cat/ca/serveis_i_tramits/biblioteca/i-Jornada-de-Biblioteques-i-Salut-de-Catalunya/>. [Consulta: 17/08/2016]

7.2 Congressos, seminaris i reunions científiques celebrades fora de Catalunya amb participació de biblioteques especialitzades catalanes (per ordre cronològic)

VIII Jornadas Técnicas de Bibliotecarios de la Iglesia. «Gestión bibliotecaria con KOHA» (Madrid, 6 i 7 de març de 2014). <<http://abie.es/viii-jornadas-tecnicas-2014>>. [Consulta: 23/08/2016].

XIII Seminario de Centros de Documentación Ambiental y Espacios Naturales Protegidos (Valsaín (Segovia), 9-11 d'abril de 2014).

<<http://www.magrama.gob.es/es/ceneam/grupos-de-trabajo-y-seminarios/centros-de-documentacion-ambiental-y-espacios-naturales-protegidos/xiii-seminario-centros-documentacion.aspx>>. [Consulta: 19/08/2016]

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

REBISALUD 2014. VI Encuentro Anual de Responsables de las Bibliotecas Virtuales Autonómicas de Ciencias de la Salud (Menorca, 25 i 26 de setembre de 2014). <<http://www.rebisalud.org/index.php/encuentros-en-menorca/vi-encuentro-2014>>. [Consulta: 19/08/2016]

XXI Encuentro de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres (Toledo, 2 i 3 d'octubre de 2014). <<http://institutomujer.castillalamancha.es/actividades/xxi-encuentro-de-la-red-de-centros-de-documentacion-y-bibliotecas-de-mujeres>>. [Consulta: 16/08/2016]

IX Jornadas Técnicas de Bibliotecarios de la Iglesia. «Bibliotecas eclesiásticas: de la conservación material a la preservación digital» (Madrid, 11 i 12 de març de 2015) <<http://abie.es/ix-jornadas-tecnicas-2015>>. [Consulta: 23/08/2016].

XIV Seminario de Centros de Documentación Ambiental y Espacios Naturales Protegidos (Valsaín (Segovia) 6-8 de maig de 2015). <<http://www.magrama.gob.es/es/ceneam/grupos-de-trabajo-y-seminarios/centros-de-documentacion-ambiental-y-espacios-naturales-protegidos/xiv-seminario-centros-documentacion.aspx>>. [Consulta: 19/08/2016]

XXII Encuentro de la Red de Centros de Documentación y Bibliotecas de Mujeres (Salamanca, 13-15 de maig de 2015). <http://mujeres.usal.es/index.php?option=com_content&task=view&id=1989&Itemid=107>. [Consulta: 19/08/2016]

REBISALUD 2015. VII Encuentro Anual de Bibliotecas Virtuales de Ciencias de la Salud (Menorca, 24 i 25 de setembre de 2015). <<http://www.rebisalud.org/encuentros-en-menorca/vii-encuentro-rebisalud-2015>>. [Consulta: 19/08/2016]

7.3 Publicacions de biblioteques especialitzades i/o les seves activitats (2014-2015)

Bruzzo Llaberia, Mariona; Lluca Fonollosa, Ciro (2014). «La Filmoteca de Catalunya: conservació i difusió de la cultura cinematogràfica». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 33 (desembre). <<http://bid.ub.edu/33/bruzzo1.htm>>. [Consulta: 20/08/2016].

Casado, Antonio (2015). «Otras tipologías bibliotecarias: las bibliotecas militares» [entrada blog]. *Biblogtecaris*, 2 de març de 2015. <<http://www.biblogtecaris.es/antonicasado/otras-tipologias-bibliotecarias-las-bibliotecas-militares/>>. [Consulta: 21/08/2016]

Castillo Blasco, Lourdes; Soler Monreal, Concha (2014). «Anàlisi dels articles publicats sobre documentació televisiva a Espanya (1984–2014)». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 33 (desembre). <<http://bid.ub.edu/33/castillo1.htm>>. [Consulta: 19/08/2016].

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (2015). «Jornada de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat (BEG)» a *Notícies. Document: butlletí del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya*, 19 de maig de 2015. <<http://www.cobdc.net/document/noticies/jornada-de-biblioteques-especialitzades-de-la-generalitat-beg/>>. [Consulta: 10/05/2016].

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (2015). «Per unes biblioteques especialitzades fortes». *Document: butlletí del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya*, 1 de juliol de 2015.

<<http://www.cobdc.net/document/editorials/per-unes-biblioteques-especialitzades-fortes/>>. [Consulta: 10/05/2016].

«Documentación audiovisual». *El Profesional de la Información*. Gener-febrer de 2014 (Vol. 23, núm 1).
<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2014/enero/index.html>>. [Consulta: 20/08/2016]

Inarejos, Lluís; Guallar, Javier (2015). «Centros de documentación de televisiones en Catalunya. Estudio de BTV, RTVE, TVC y 8tv». *Cuadernos de Documentación Multimedia*, vol. 26. <<https://revistas.ucm.es/index.php/CDMU/article/view/50629>>. [Consulta: 20/08/2016]

Martí, Rosa; Massaguer, Meritxell (2015). «Biblioteques especialitzades de la Generalitat: estat de la qüestió». *DeCultura*, núm. 21 (maig).
<http://dadesculturals.gencat.cat/web/.content/dades_culturals/09_fulls_decultura/arxiu/s/21-DeCultura-BEG.pdf>. [Consulta: 10/05/2016].

Rincón García, Ma Fernanda, Garrido Gómez, Ma Eugenia, Juliá Dallo, Ma Victoria (2015). «RED_PARLAMENTA: Espacio virtual de comunicación, intercambio y transparencia parlamentaria». *FESABID 2015: XIX Jornadas Españolas de Documentación: Cultura abierta: Conocimiento compartido* (Gijón, 28, 29 i 30 de maig de 2015). P. 74-88
<http://www.fesabid.org/sites/default/files/repositorio/actas_fesabid_2015.pdf>. [Consulta: 20/08/2016]

Sau, Eulàlia (2015). «2015, la Xarxa de Biblioteques Judicials de Catalunya en xarxa» [entrada blog]. *Gestió del coneixement*. Generalitat de Catalunya, 26 de juny.
<<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/gestioconeixement/2015/06/26/2015-la-xarxa-de-biblioteques-judicials-de-catalunya-en-xarxa/>>. [Consulta: 12/08/2016].

8 ALTRA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA I/O CITADA

Bosch Jorba, Elvira; Heidepriem Olazábal, Helena (2016). «Les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya». *14es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació*. Barcelona, 3 i 4 de març.
<<http://www.cobdc.net/14JCID/wp-content/uploads/comunicacions/bib-especialitzades-gencat.pdf>>. [Consulta: 10/05/2016].

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (2015). «Decàleg per a un Sistema de Lectura Nacional». *Document: butlletí del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya*, 1 d'octubre de 2015.
<<http://www.cobdc.net/document/editorials/decaleg-per-a-un-sistema-de-lectura-nacional/>>. [Consulta: 10/05/2016].

Comisión Técnica de Cooperación de Bibliotecas Especializadas. «Situación de las bibliotecas especializadas en España segun datos INE 2006». Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Consejo de Cooperación Bibliotecaria.
<http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/dms/mecd/cultura-mecd/areas-cultura/bibliotecas/mc/consejocb/comisiones-tecnicas-de-cooperacion/especializadas/bibliotecas_especializadas_en_Espana_2010.pdf>. [Consulta: 18/08/2016].

Cuende, Maite (2008). «Les biblioteques especialitzades i els centres de documentació: situació en el Sistema Bibliotecari català i línies de futur». *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 48 (gen.-juny), p. 72-87.

<<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/103191/224446>>. [Consulta: 10/05/2016].

Cuende, Maite (2010). «Bibliotecas especializadas de la Generalitat de Catalunya: trabajando en red desde 1998». *Xornada sobre bibliotecas especializadas. Visibilidade, accesibilidades e usabilidade das bibliotecas especializadas Museo Etnolóxico Ribadavia*. Ribadavia (Ourense), 20 d'octubre.

<<http://es.slideshare.net/especializadasribadavia/maiite-cuende-catalunya>>. [Consulta: 19/08/2016]

Directori de Biblioteques de Catalunya. Cercador de biblioteques de Catalunya. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

<<http://cercadorbiblioteques.cultura.gencat.cat/search.do>>. [Consulta: 09/08/2016]

Directorio de bibliotecas españolas. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

<<http://directoribibliotecas.mcu.es/portada.html>>. [Consulta: 09/08/2016].

Directorio de bibliotecas y hemerotecas españolas (DIBI). Biblioteca Nacional de España.

<<http://www.bne.es/es/Servicios/DirectorioBibliotecas/index.html>>. [Consulta: 09/08/2016]

Información y documentación: Estadísticas internacionales de bibliotecas. Madrid : AENOR, cop. 2014. 75 p. UNE-ISO 2789.

<http://www.aenor.es/aenor/normas/normas/fichanorma.asp?tipo=N&codigo=N0052712#.V_IzcksZ8E>. [Consulta: 10/05/2016].

Vives, Josep (2008). «El Sistema Bibliotecari de Catalunya: una perspectiva en construcció». *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 48 (gen.-juny), p. 13–29. <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/103183/224435>>. [Consulta: 10/05/2016].

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori>

Sau Baiget, Eulàlia. “Les biblioteques especialitzades a Catalunya (2014-2015)”.
Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura, vol. 4 (2016), p. 101-122.

<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/313599>

Llicència Creative Commons

Reconeixement – NoComercial – SenseObraDerivada
(by-nc-nd): No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat de Biblioteconomia
i Documentació

OBSERVATORI
DE BIBLIOTEQUES,
LLIBRES I LECTURA

ANUARI DE L'OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA 2016

Editors

Lluís Agustí
Maite Comalat

